

r. 4307 :

, La procédure
numautés euro-
grève en droit

s infractions en
apinghen et P.
de Justice des

Administratif et

Etude de tech-
es contrats ad-
comparative. —
u personnel des
de la mise en

1960 - n° 2454 :

prisee portant
elge et en droit

et du notariat :

le transmission
ntreprise.

L'Accueil tou-
sécurité sociale.

ce Politique en
i :

yer, Les entre-
Morange, Les
publique.

rg. 1960 - n° 4 :

ires dans l'ac-
— M. Colombe,
ment des pays
ier, Remarques
ns. — Ph. De-
s politiques en

kblad''

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185 22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel
op Zaterdag 18 februari 1961

VOLDOET ONZE FAILLISEMENTSNET NOG ?

Rede uitgesproken door Mr Karl CROES

1. Het probleem van de faillissementen en van een snelle en degelijke vereffening ervan heeft elke wetgever bekommerd.

Reeds in ons oud gewoonterecht vinden wij bepalingen met betrekking tot de vereffening van de faillissementen, die in 1540 aangevuld werden door Keizer Karel V.

In Frankrijk hebben de faillissementen het voorwerp uitgemaakt van verordeningen van Frans I in 1536, van Karel IV in 1560, van Hendrik IV en van Lodewijk XIV.

De wetgever van het eerste Franse keizerrijk heeft het probleem gans herdacht en gepoogd met de wet op de faillissementen van 1807, die op 1 januari 1808 bij ons van toepassing werd, een stelsel te scheppen dat volledig voldoening schonk. Het doel was, zoals de heer de Ségur in de uiteenzetting der motieven verklaarde :

« 1° D'offrir aux créanciers une garantie solide, une protection active et surveillante, une certitude ou de terminer leurs affaires par un juste concordat, ou d'obtenir une prompte liquidation;
» 2° De réprimer le luxe scandaleux et l'imprudence des spéculations hasardées;
» 3° D'assurer le châtiement de la mauvaise foi; (1)

Daar waar de wetgever van het Franse keizerrijk op andere gebieden wetten uitgevaardigd heeft, die heden nog volledig voldoening schenken, was dit met deze wet niet het geval. Reeds kort na het uitvaardigen van de wet van 1807 bleek deze hoegenaamd aan het beoogde doel niet te beantwoorden. De Belgische minister van Justitie zou later in de Kamer van Volksvertegenwoordigers hierover zeggen : « Le mode d'administration et de liquidation des faillites, la multiplicité de frais qu'il occasionne, les lenteurs ruineuses et les pratiques abusives auxquelles il donne ouverture, excitent surtout les plaintes les plus multipliées

et les mieux fondées (2). « La protection que la loi offre aux créanciers est si désastreuse et si coûteuse, que souvent ils se hâtent de traiter avec le débiteur, et se résignent aux plus durs sacrifices pour se dérober à cette protection; les liquidations, au lieu d'être promptes, durent parfois deux, cinq, dix, douze, vingt ans et plus; plus d'un commerçant, au-dessous de ses affaires, affiche un luxe effréné; ... il n'est pas sans exemple qu'un fripon adroit ait échappé au châtiement (3). »

Het baart dan ook geen verwondering dat in 1831 bij het stemmen van onze grondwet het Nationaal Congres verklaarde dat de herziening van de wet op de faillissementen binnen de kortst mogelijke tijd diende te geschieden.

Ondanks het dringend karakter van deze herziening werd eerst in 1846 een commissie hiermede belast en zou de wet op 18 april 1851 door de Koning bekrachtigd en uitgevaardigd worden. Zowel in de commissies als in de voltallige vergaderingen van kamer en senaat werd deze wet grondig besproken. Alle bestaande wetgevingen werden onderzocht, ieder probleem grondig bestudeerd. Alles werd door de wetgever te werk gesteld om een wet in het leven te roepen, die aan de vroegere euvels een einde zou maken, die een snelle vereffening van de faillissementen zou bevorderen en die aan de schuldeisers een doeltreffend wapen tegen hun schuldenaar zou verschaffen.

2. De vraag stelt zich nu, na meer dan een eeuw toepassing, of de wetgever het doel bereikt heeft, dat hij zich stelde : of deze wet vandaag nog voldoening schenkt, ofwel of wij vandaag dezelfde krachten dienen te herhalen, die in 1848 door de minister van Justitie tegen de wet van 1807 geuit werden en wat er eventueel dient gedaan.

Een blik op de gerechtelijke statistieken zal ons toelaten hierop een antwoord te geven

3. In 1956 werden door de Rechtbank van Koophandel te Brussel 16 faillissementen afgesloten, die werden open verklaard vóór de brand van het gerechtsgebouw op 3 september 1944 (4). De vereffening van deze faillissementen had meer dan 12 jaar geduurd. In 1958 werden er 10 faillissementen en in 1959, 8 afgesloten, die werden open verklaard vóór de brand van het gerechtsgebouw. De vereffening had respectievelijk meer dan 14 en meer dan 15 jaar geduurd.

Fredericq geeft voorbeelden van faillissementen waarvan de vereffening 12, 13, 19 en 29 jaar geduurd heeft (5).

Dezelfde auteur maakte een studie van de faillissementen in 1942 in België afgesloten. Slechts 2 % van deze faillissementen werden afgesloten binnen het jaar dat volgde op hun open verklaring. Voor 60 % had de vereffening van 2 tot 5 jaar geduurd, voor 28 % van 5 tot 10 jaar en voor 10 % duurde de vereffening meer dan 10 jaar.

In 1960 werden door de Rechtbank van Koophandel te Brussel 216 faillissementen afgesloten. 75 ervan werden open verklaard in 1960, 60 in 1959, 28 in 1958, 15 in 1957, 29 tussen 1950 en 1956 en 8 vóór 1950.

De vereffening had dus voor de faillissementen afgesloten te Brussel in 1960 minder dan één jaar geduurd voor 35 %, van 2 tot 5 jaar voor 54 %, van 5 tot 10 jaar voor 7 % en meer dan 10 jaar voor slechts 4 %.

4. In het gerechtelijk jaar 1924/25 werden in België 192 faillissementen afgesloten. In negen van deze faillissementen ontvingen de gewone schuldeisers geen uitkering, d.i. in slechts één op twintig.

In 1938 werden in België 354 faillissementen afgesloten. In 33 ervan of in ongeveer één op tien werd aan de gewone schuldeisers niets uitbetaald.

In 1957 werden in België 354 faillissementen afgesloten waarvan in 157 of in één op twee niets aan de gewone schuldeisers uitbetaald werd (6).

Voor hetzelfde jaar 1957 werd in het rechtsgebied van de Rechtbank van Koophandel te Brussel in slechts één faillissement op zes een uitkering gedaan aan de gewone schuldeisers en in 1960 slechts in één op zeven.

5. Deze cijfers tonen aan dat in een steeds groter aantal faillissementen de gewone schuldeisers geen dividend meer ontvangen. Het afsluiten van het faillissement bij gebrek of te kort aan actief wordt de algemene regel, dan wanneer dit slechts bij uitzondering zou mogen gebeuren.

De snelle vereffening door de wetgever gewenst schijnt volgens deze statistieken in veel gevallen niet tot stand te komen.

6. In de wet van 18 april 1851 werden nochtans zeer *korte en strenge termijnen* voorzien om de vereffening zo snel mogelijk te doen verlopen. De dag zelf van de uitspraak van het faillissement dienen de zegels gelegd op al de goederen van de gefailleerde. De curator moet binnen de drie dagen de lichte van deze zegels vragen en onmiddellijk overgaan tot het opmaken van de inventaris, die hij binnen de vierentwintig uren na de eindsluiting op de griffie moet neerleggen.

Het vonnis dat het faillissement uitspreekt moet bepalen dat de schuldeisers zullen gehouden zijn binnen de twintig dagen hun verklaring van schuldverdering ter griffie neer te leggen, maximum twintig dagen na deze termijn dient het nazicht ervan te gebeuren. De geschillen, die uit dit nazicht zullen ontstaan, dienen binnen éénzelfde termijn van twintig dagen door de rechtbank beslecht te worden, met uitzonde-

ring natuurlijk van deze waarvoor het niet mogelijk is dadelijk te beslissen. Binnen de vijftien dagen na dit vonnis waarbij de geschillen, of het grootste gedeelte ervan, beslecht worden zal de concordataire vergadering plaats hebben. Wordt het concordaat aan de gefailleerde geweigerd of doet hij geen voorstellen dan kan en moet de curator onmiddellijk overgaan tot het te gelde maken van de inboedel en onroerende bezittingen en het verdelen van de gelden onder de gewone schuldeisers, na eerst de bevoorrechte betaald te hebben.

Maximum vijftien dagen na het vonnis van faillissementsverklaring kan de curator dus overgaan tot de verkoop van het actief.

De wet heeft een zeer snelle procedure ingesteld en het ligt niet aan deze procedure wanneer de vereffening soms jaren duurt. De oorzaak van de lange vereffening duurt dient dus elders gezocht.

7. In de gevallen waarin de vereffening zeer lang duurt is deze lange duur bijna uitsluitend te wijten aan *elementen van het faillissement zelf*. Een geval uit de praktijk zal dit toelichten. Een aannemer wordt in failliet verklaard. Hij had aan de koper van een onroerend goed zelf krediet verleend en op de dag van het faillissement dienden volgens de overeenkomst door de koper als saldo nog 192 maandelijkse betalingen van 750 F gedaan. De koper weigerde met de curator een minnelijke schikking te treffen. Er bleef deze laatste dan ook niets anders over dan de verbintenis tussen partijen te eerbiedigen met het gevolg dat de vereffening 17 jaar moest duren.

Zo een schuldenaar van de gefailleerde hetzij door overeenkomst, hetzij door de rechtbank de mogelijkheid gekregen heeft zich met *maandelijkse betalingen* te bevrijden zal de vereffening van het faillissement hierdoor onvermijdelijk gestremd worden. Dit zal steeds het geval zijn wanneer het het faillissement betreft van een kredietmaatschappij, een hypotheekkantoor of een bank.

Hieraan kan niet verholpen worden zonder te tornen aan de beginselen van het verbintenisrecht of aan de vrijheid van de rechtbanken termijnen toe te staan, daar waar zij oordelen dat de schuldenaar ongelukkig en te goeder trouw is en bijgevolg recht heeft op deze termijnen.

8. De *traagheid van de procedure* en de overbelasting van de rol van onze hoven en rechtbanken maken het ook niet mogelijk de vereffening van de faillissementen zo snel door te drijven als de wetgever het gewenst heeft. Telkens de curator verplicht is een geding te voeren zal het maanden duren en soms zelfs jaren alvorens een definitieve beslissing geveld wordt.

In *artikel 505* van de wet op de faillissementen heeft de wetgever de regel gesteld dat elk geschil betreffende de vereffening van faillissementen dat tot de bevoegdheid van de burgerlijke rechtbanken behoort er binnen korte tijd aanhangig gemaakt wordt en berecht wordt als spoedeisende zaak. Hetzelfde geldt voor elk geschil van dien aard dat voor de Hoven van Beroep gebracht wordt.

De wetgever was inderdaad de mening toegedaan dat de vereffening niet mocht opgehouden worden door een geschil dat ontstond door deze vereffening of dat zou ontstaan tussen een schuldeiser en de boedel.

Alle andere geschillen vallen echter niet onder toepassing van deze regel en volgen de normale procedure.

Samen met de onontbeerlijke hervorming van de procedure, waaraan reeds begonnen is, zou het nodig

zijn de regel van geschillen waari rechtsmachten. ment zijn tienti eisers betrokken gedingen waarv langt de voorra van de afloop s

9. Beide geno beschouwing gel effening enkel e

Om te bekor: snel mogelijk z gever twee maa

Onder het st 1807 werd het e houding met he van zijn beheer. belang zou bij doen en de duu artikel 461 bepa: berekend worde rijkheid van het daag het ereloo te gelde gemaac belang bij heeft

Daarenboven, vendheid van de commissaris er t het beheer en de zicht over te ho onvoldoende omc laar is, niet altij uit te oefenen e capaciteiten hee procedures, die stellen. Het war vertrouwen aan aangeduide adju

10. Ik denk te bijna altijd zo sn ring kan alleen procedure, die h geeft, samen m waardoor aan al betrokken is vo verleend wordt. zou een toezicht hiertoe kunnen t

11. Veel ernst lange vereffening faillissementen a dend meer uitbet

Wanneer in de menten aan de gedaan werd, wo 15 % der failliss dan meestal nog

Deze toestand zalig en het gebe van een handela medebrengt. Van gebreke en hiera den

12. De oorzake in de faillisseme die van de wet ge rechten dat door

et mogelijk is dagen na dit eerste gedeelte van de vergadering aan de georganiseerden dan vergaan tot het verende bezitler de gewone staald te heb-

t vonnis van dus overgaan

ingesteld en er de vereffenan de lange ht.

ng zeer lang end te wijten f. Een geval nimmer wordt per van een n op de dag overeenkomst ke betalingen et de curator eef deze laatrbintenis tusg dat de ver-

le hetzij door de mogelijkse betalingen faillissement en. Dit zal faillissement n hypotheek-

onder te torissenrecht of nijnen toe te ldenaar ongeg recht heeft

de overbelasanken maken 1 de faillissewetgever het plicht is een en soms zelfs geveld wordt. menten heeft eschil betrefn dat tot de nken behoort wordt en bestzelfde geldt le Hoven van

ng toegedaan worden door fering of dat de boedel.

iet onder toerormale proce-

ming van de sou het nodig

zijn de regel van artikel 505 uit te breiden tot al de geschillen waarin een faillissement partij is en tot alle rechtsmachten. Bij de vereffening van een faillissement zijn tientallen, en soms honderdtallen, schuldeisers betrokken en het komt ons normaal voor de gedingen waarvan de afloop zoveel personen aanbelangt de voorrang te verlenen op de gedingen waarvan de afloop slechts een paar personen interesseert.

9. Beide genoemde redenen van vertraging buiten beschouwing gelaten hangt de snelheid van de vereffening enkel af van de curator.

Om te bekomen dat de curator de vereffening zo snel mogelijk zou doordrijven werden door de wetgever twee maatregelen genomen.

Onder het stelsel van de Code de Commerce van 1807 werd het ereloon van de curator bepaald in verhouding met het aantal gedane plichten en de duur van zijn beheer. Om nu te beletten dat de curator er belang zou bij hebben dikwijls nutteloze plichten te doen en de duur van zijn beheer te rekken werd in artikel 461 bepaald dat het ereloon van de curator zou berekend worden op basis van de aard en de belangrijkheid van het faillissement. Praktisch wordt vandaag het ereloon vastgesteld in verhouding met het te gelde gemaakt actief, zodat de curator er geen belang bij heeft de vereffening te laten aanslepen.

Daarenboven, om een eventueel gebrek aan doordrijvendheid van de curator tegen te gaan, is de rechter-commissaris er bijzonder mede belast de verrichtingen, het beheer en de vereffening te bespoedigen en er toezicht over te houden (7). Dit toezicht is echter dikwijls onvoldoende omdat de rechter-commissaris, die handelaar is, niet altijd over de nodige tijd beschikt om het uit te oefenen en omdat hij niet de nodige juridische capaciteiten heeft om te oordelen over het nut van procedures, die de curator nodig geacht heeft in te stellen. Het ware misschien nuttig dit toezicht toe te vertrouwen aan de referendaris of aan de door hem aangewezen adjunct-referendaris.

10. Ik denk te mogen zeggen dat vereffening heden bijna altijd zo snel gebeurt als mogelijk. Een verbetering kan alleen komen door een hervorming van de procedure, die haar een werkelijk expeditief karakter geeft, samen met een uitbreiding van artikel 505 waardoor aan al de gedingen waarin een faillissement betrokken is voor alle rechtsmachten een voorrang verleend wordt. Veel minder maar misschien toch ook zou een toezicht van de referendaris op de curator hiertoe kunnen bijdragen.

11. Veel ernstiger dan deze soms onvermijdelijk lange vereffeningduur is het feit dat in steeds meer faillissementen aan de gewone schuldeisers geen dividend meer uitbetaald wordt.

Wanneer in de jaren 1924/25 in 95 % der faillissementen aan de gewone schuldeisers een uitbetaling gedaan werd, wordt in 1960 te Brussel nog slechts in 15 % der faillissementen een dividend uitbetaald, en dan meestal nog een zeer klein.

Deze toestand is voor de gewone schuldeisers rampzalig en het gebeurt niet zelden dat het faillissement van een handelaar dat van een van zijn schuldeisers medebrengt. Vandaag blijft ons faillissementstelsel in gebreke en hieraan dient dringend verholpen te worden.

12. De oorzaken van deze toestand liggen niet zo zeer in de faillissementswet zelf als wel in de toepassing, die van de wet gemaakt wordt, in het stelsel van voorrechten dat door de wetgever in het leven geroepen

werd, in de wetgeving op de vennootschappen en in verlies aan handelseerlijkheid van veel handelaars.

13. De wet (8) legt aan de handelaar, die zijn betalingen staakt de verplichting op hiervan binnen de drie dagen aangifte te doen ter griffie van de rechtbank van koophandel van zijn woonplaats. Het is noodzakelijk om de gelijkheid onder de schuldeisers te waarborgen en te beletten dat de schuldenaar met zijn laatste actief gewaagde speculaties zou ondernemen met de hoop zich nog te redden, dat het faillissement zo snel mogelijk na de dag der staking van betalingen open verklaard worde. Deze reden heeft de wetgever dan ook aangezet die termijn zo kort te stellen, alhoewel deze termijn misschien beter op 15 dagen zou gebracht worden. Uit de voorbereidende werken blijkt dat de wetgever geacht heeft dat het de plicht was van de gefailleerde zo snel mogelijk de staat van faillissement aan zijn schuldeisers en het gerecht kenbaar te maken en onze wetgever aarzelt dan ook niet te zeggen dat ieder eerlijk handelaar van deze plicht doordrongen is en niet aarzelt hem te vervullen wanneer de omstandigheden hem verplichten zijn betalingen te staken.

Wij moeten echter vaststellen dat geen enkele gefailleerde binnen de vastgestelde termijn de aangifte van zijn faillissement doet. Integendeel op een zeldzame uitzondering na, trachten de gefailleerden deze aangifte zolang mogelijk en met alle middelen uit te stellen, dan wanneer zij goed weten dat het evenwicht in hun zaken niet meer kan hersteld worden. De aangifte van de staking der betalingen wordt heden slechts gedaan op het ogenblik dat er geen andere mogelijkheid meer overblijft en dat zij ertoe gedwongen worden door de talrijke schuldeisers, die beslag gelegd hebben op hun goederen en tot de verkoop ervan overgaan.

De gefailleerden zien er niet tegen op de aangifte van de staking van betalingen maanden en zo mogelijk jaren uit te stellen. Het hindert hen niet gedurende deze maanden die volgen op de staking van hun betalingen te leven op kosten van hun schuldeisers en dikwijls nog belangrijke schulden te maken om het nog wat langer uit te houden. Het lot van hun schuldeisers laat de hedendaagse gefailleerden koud. Een gefailleerde zoals de franse uitgever Pigot die de dag voor het neerleggen van zijn balans verklaarde: (9) « Pas de poules. Je vis seul avec un chien. Je mange dans les restaurants à prix fixe. Je n'ai plus qu'à me faire sauter la tête » bestaat vandaag niet meer. Veel gefailleerden leven integendeel op grote voet en soms in luxe dan wanneer zij reeds hun betalingen gestaakt hebben.

14. Om deze toestand te voorkomen had de wetgever voorzien dat hij die zijn aangifte van staking der betalingen niet binnen de termijn van drie dagen deed zou veroordeeld worden wegens eenvoudige bankbreuk tot een gevangenisstraf van één maand tot twee jaar. Het was de wens van de wetgever dat hier streng zou opgetreden worden. Wij vinden inderdaad in de motieven van de wet: « il faut par une répression sévère et toujours inévitable, contraindre le débiteur à faire l'aveu de sa faillite dans le délai prescrit » (10)

Wij moeten echter vaststellen dat deze strenge toepassing van de strafwet, door de wetgever als noodzakelijk geacht, heden niet meer bestaat. Eenvoudige bankbreuk alleen wordt gestraft met een kleine gevangenisstraf van één, twee of drie maanden en meestal nog voorwaardelijk.

Het feit van zijn aangifte niet binnen de vastgestelde termijn gedaan te hebben wordt praktisch slechts vervolgd als er ook andere strafbare feiten gepleegd

werden. Zo er geen andere strafbare feiten zijn worden geen vervolgingen ingesteld. De gefailleerden kennen deze toestand en daar juist de vervolging voor de correctionele rechtbank het enig middel is om hen te verplichten hun aangifte binnen de vastgestelde termijn te doen, stellen zij deze aangifte uit wel wetende dat geen straf volgen zal.

Een eerste stap naar het gezond maken van het stelsel moet zijn een onvermijdelijke vervolging en bestraffing zo de aangifte van staking der betalingen niet binnen de vereiste termijnen gedaan is. Dit overeenkomstig de wil van de wetgever. Zo de schuldenaars weten dat het niet tijdig aangeven van hun staat van faillissement onvermijdelijk een gevangenisstraf tot gevolg heeft, zal dit er hen zeker toe aansporen binnen de drie dagen hun aangifte te doen, en hen beletten nog meer schulden te maken en hun laatste actief op te leven ten koste van hun schuldeisers.

15. Vervolgens dient een stelsel uitgewerkt om de handelaars op te sporen, die hun betalingen geschorst hebben, zonder hiervan aangifte te doen. Onze faillissementswet heeft reeds gedeeltelijk hierin voorzien. Zij bepaalt ⁽¹¹⁾ dat de ontvangers der registratie elke maand aan de voorzitter van de rechtbank van koophandel, in wier rechtsgebied het protest gebeurd is, een tabel sturen van de protesten van de aangenomen wisselbrieven en van de ondertekende orderbriefjes die in de loop van de vorige maand geregistreerd werden. Een gelijkaardige tabel dient gestuurd aan de voorzitter van de rechtbank van koophandel in wier rechtsgebied de ondertekenaar van orderbriefjes of de acceptant van een wisselbrief zijn woonplaats heeft, indien deze woonplaats in België gelegen is in een ander rechtsgebied dan dat waar de betaling moest geschieden. Het was de wens van de wetgever dat de rechtbanken van koophandel van ambtswege het faillissement zouden verklaren van de handelaars, die op zicht van deze tabellen hun betalingen zouden gestaakt hebben. Dit wordt dan ook in meer of mindere mate door onze rechtbanken toegepast. Te Brussel is een der Heren ondervoorzitters speciaal belast met het nazicht van deze tabellen. Op zicht ervan convokeert hij die handelaars waarvan hij vermoedt dat zij hun betalingen gestaakt hebben om hun toestand te onderzoeken.

16. Dit is echter niet voldoende. Zo een handelaar verstandig genoeg is geen wissels te accepteren zal zijn staking van betalingen niet kunnen vastgesteld worden. Veel handelaars maken er een gewoonte van geen wissels te accepteren of de wissels die zij geaccepteerd hebben te betalen ten koste van hun andere schuldeisers, dit om de publiciteit van het protest en het onvermijdelijk eropvolgend verlies van krediet te vermijden.

Het is daarom nodig dat ook een tabel zou opgesteld worden van de veroordelingen door de rechtbanken van koophandel uitgesproken en dat deze rechtbanken de voorzitters van de andere rechtbanken van koophandel zouden verwittigen van de veroordelingen uitgesproken tegen schuldenaars die in hun rechtsgebied wonen. Dit is nodig daar heden de facturen praktisch altijd de vermelding dragen dat alleen de rechtbanken van de woonplaats van de verkoper bevoegd zullen zijn.

17. Met deze beide tabellen zou het de voorzitters van de rechtbank van koophandel mogelijk zijn met zekerheid ieder handelaar, die zijn betalingen gestaakt heeft, aan te duiden en zou de rechtbank dan ook het faillissement kunnen uitspreken.

18. Door een onvermijdelijke bestraffing en een

onverbiddelijk opsporen van elke handelaar, die niet binnen de vereiste termijn de aangifte van de staking van zijn betalingen gedaan heeft zou reeds een eerste en een belangrijke stap gezet zijn. Het zou inderdaad de schuldenaars beletten het laatste actief dat zij nog bezitten op te leven of na de staking van de betalingen nog nieuwe schulden te maken.

19. Dit zou ten goede komen aan al de schuldeisers maar vooral van de bevoorrechte schuldeisers, die in de meeste faillissementen met het leeuwenandeel zonet met alles lopen gaan. Veel minder echter aan de gewone schuldeisers, dit ondanks het feit dat het faillissement nu juist tot doel heeft de gelijkheid tussen de schuldeisers te verzekeren.

Het is daarom noodzakelijk, bij gebrek aan een algehele herziening van ons huidig stelsel van voorrechten, deze voorrechten sterk te beperken.

20. Alhoewel onze wetgeving talrijke voorrechten voorziet zijn er voornamelijk slechts vier bevoorrechte schuldeisers die wij in bijna alle faillissementen terug vinden en die samen in bijna al de faillissementen, die wegens tekort aan actief afgesloten worden, met het ganse actief lopen gaan.

In de orde waarin zij meestal uitbetaald worden zijn het: de verhuurder van onroerende goederen, het personeel, de rijksmaatschappelijke zekerheid en de belastingen.

21. De verhuurder van onroerende goederen bezit voor de gewone huur een voorrecht op al de goederen, die zich in het verhuurde goed bevinden, voor twee vervallen jaren huur, het lopende jaar en het daaropvolgend, voor zover het contract geen vaste datum heeft. Ook de huurschade is bevoorrecht. Dit voorrecht werd gerechtvaardigd door de beschouwing dat de eigenaar van onroerende goederen gemakkelijker en tegen een mindere prijs tot de verhuuring zou overgaan zo hij de zekerheid bezit dat de hem verschuldigde huurprijzen in ieder geval zullen betaald worden. Volgens deze redenering is het dus ook in het voordeel van de huurder en zijn schuldeisers dat zulk een voorrecht bestaat. Het valt te betwijfelen of in onze hedendaagse economie dezelfde rechtvaardiging nog zou kunnen ingeroepen worden en zelfs in het affirmatieve geval schijnt de bevoorrechte periode te lang. Deze lange duur van de bevoorrechte periode is voor de verhuurder een aansporing een afwachtende houding aan te nemen, daar hij praktisch zeker is betaald te worden. Zo er aan de verhuurder een voorrecht dient toegestaan dan mag dit zich slechts uitstrekken over de tijd die de verhuurder nodig heeft om bij niet betaling de nodige maatregelen te treffen. Dit voorrecht zou dus moeten beperkt worden tot een periode van drie of zes maanden verhoogd met een vergoeding voor herverhuuring van ten hoogste drie maanden en de huurschade.

21. De Rijksmaatschappelijke zekerheid bezit een voorrecht op al de roerende goederen van zijn schuldenaar voor de niet betaalde bijdragen en voor de bijlagen en de interesten à 10 %. Hier ook is het voorrecht een aansporing tot laten gaan. Dikwijls moet er worden vastgesteld dat de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid praktisch niets gedaan heeft om van zijn schuldenaar betaling te bekomen. Schuldvorderingen van honderdduizenden franken of zelfs van een of twee miljoen zijn geen zeldzaamheid. Dit heeft als gevolg dat zekere handelaars ertoe gebracht worden hun ondernemingen te financieren met de bijdragen, die zij aan de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid verschuldigd zijn. Zij maken aldus dikwijls hun toestand

nog meer zorg trouw met het

Zich inspire. Suuef voor (1 van koophandel waarin de rijk op straffe van bepaalde term inschrijven. Di beeld te vorme Samen met de ken veroordeli rechtbank van de handelaars bevinden.

Hoe nuttig mijns inziens v iedere publicat voor maatscha bijdragen allee de bijlagen er nodig om de r heid toe te lat oordeling te be te voeren mag bepalen.

Een tijdspann de en bijgevolg

23. De bedrij hoofdsommen, een periode va belasting eisba belastingen ka goederen van d van een hypothe houden. Deze se de mening toeg den die elk bu schuldigd is voo

Zoals de staa weinig kans ee men, al zou h brengen op één deze periode te

24. Het persc een zeer beper lonen verdiend voor de lonen het faillissement ding is bevoorrt deze schuldeiser Daar het voo sprake van zijn eerder en voo uitgebreid te w

25. Een streng met de maatreg ment te doen t der betalingen z schuldeisers wee de instelling van zal beantwoorde den die onder e

26. Er dient ec lijke handelaars van een vennoo PVBA met de c Het doel van d

laar, die niet
an de staking
eds een eerste
zou inderdaad
ef dat zij nog
de betalingen

e schuldeisers
leisers, die in
euwenaandeel
er echter aan
feit dat het
ijkheid tussen

rek aan een
sel van voor-
rken.

voorrechten
bevoorrechte
menten terug
faillissementen,
worden, met

aald worden
goederen, het
rheid en de

en bezit voor
goederen, die
twee verval-
aaropvolgend,
n heeft. Ook
cht werd ge-
eigenaar van
gen een min-
n zo hij de
e huurprijzen
volgens deze
deel van de
en voorrecht
hedendaagse
zou kunnen
natieve geval

Deze lange
e verhuurder
an te nemen,
orden. Zo er
egestaan dan
e tijd die de
ng de nodige
dus moeten
zes maanden
rhuring van
ide.

t bezit een
zijn schulde-
oor de bijsla-
iet voorrecht
et er worden
tschappelijke
om van zijn
lvorderingen
een of twee
t als gevolg
n hun onder-
van, die zij aan
kerheid ver-
n een toestand

nog meer zorgwekkend en stellen degenen die te goeder trouw met hen handel drijven aan erge gevaren bloot. Zich inspirerend van het Franse voorbeeld stelt *De Swaef* voor⁽¹²⁾ dat op de griffie van de rechtbanken van koophandel een register zou gehouden worden waarin de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid op straffe van verval van zijn voorrecht binnen een bepaalde termijn zijn schuldvordering zou moeten doen inschrijven. Dit zou aan derden toelaten zich een juist beeld te vormen van de toestand van hun schuldenaar. Samen met de tabellen van protesten en de uitgesproken veroordelingen zou dit register de voorzitter van de rechtbank van koophandel toelaten vast te stellen welke de handelaars zijn, die zich in staat van faillissement bevinden.

Hoe nuttig deze maatregel ook zou zijn, er moet mijns inziens verder gegaan worden. Onafhankelijk van iedere publicatie moet het voorrecht van de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid in de tijd en tot de bijdragen alleen *beperkt* worden met uitsluiting van de bijslagen en de te hoge interesten. Alleen de tijd nodig om de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid toe te laten zijn schuldenaar te dagvaarden, veroordeling te bekomen en het tussengekomen vonnis uit te voeren mag de duur van de bevoorrechte periode bepalen.

Een tijdspanne van één jaar schijnt hiervoor voldoende en bijgevolg dient ook het voorrecht hiertoe beperkt.

23. De *bedrijfsbelastingen* zijn bevoorrecht voor de hoofdsommen, de interesten en de kosten gedurende een periode van twee jaar sedert de dag waarop de belasting eisbaar geworden is, en de ontvanger der belastingen kan door tijdig beslag te leggen op de goederen van de belastingplichtige of door het nemen van een hypotheekaire inschrijving dit voorrecht in stand houden. Deze schuld is bevoorrecht omdat de wetgever de mening toegedaan was dat een van de eerste schulden die elk burger dient te betalen deze is die verschuldigd is voor de werking van de openbare diensten.

Zoals de staatsfinanciën er heden voor staan is er weinig kans een beperking van dit voorrecht te bekomen, al zou het nuttig zijn het eveneens terug te brengen op één jaar, zonder dat het mogelijk zou zijn deze periode te verlengen.

24. Het *personeel* heeft in geval van faillissement een zeer beperkt voorrecht: de werklieden voor de lonen verdiend gedurende de maand, en de bedienden voor de lonen verdiend gedurende de zes maanden die het faillissement voorafgaan. Ook de opzeggingsvergoeding is bevoorrecht en dit voorrecht is normaal daar deze schuldeisers alleen hun loon hebben om te leven.

Daar het voorrecht al zo beperkt is kan er geen sprake van zijn het nog meer te beperken. Het zou eerder en vooral wat de werklieden betreft, dienen uitgebreid te worden.

25. Een strenge beperking van de voorrechten samen met de maatregelen die tot doel hebben het faillissement te doen tussenkomen op de dag van de staking der betalingen zouden als gevolg hebben dat de gewone schuldeisers weer een dividend zullen ontvangen en dat de instelling van het faillissement weer aan haar doel zal beantwoorden tenminste wat betreft de gefailleerden die onder eigen naam handel drijven.

26. Er dient echter vastgesteld dat het aantal oneerlijke handelaars die handel drijven onder de dekking van een *vennootschap* en dan voornamelijk van een PVBA met de dag talrijker wordt.

Het doel van deze individuen is de winst op te strijken

en nadien het onvermogen van de vennootschap te scheppen. Stippen wij aan dat in 1960 op de 205 faillissementen 95 vennootschappen waren met rechtspersoonlijkheid, waarvan 62 PVBA's.

Het stelsel van de vennootschappen heeft aanleiding gegeven tot veel misbruiken en dit was een van de redenen die de wetgever ertoe aangezet hebben bij koninklijk besluit van 19 oktober 1951 een commissie in het leven te roepen belast met de herziening van de gecoördineerde wetten op de vennootschappen.

Onze *rechtbanken* hebben ook gepoogd tegen deze misbruiken in geval van faillissement te reageren en een van de meest gekarakteriseerde voorbeelden is een vonnis van de rechtbank van koophandel van Brussel de dato 27 januari 1940⁽¹³⁾. Het betrof hier een handelaar die onder de dektmantel van een vereniging in deelneming handel dreef. De rechtbank verklaart dat er geen vereniging in deelneming is en dat de zogezegde deelnemer, die de werkelijke begunstigde is van de activiteit van de vereniging in deelneming, eenvoudig handelaar is en dat hij de vereniging en haar zaakvoerder enkel als stromannen gebruikt. In dit geval werd aan de betrokken deelnemer het overgrote gedeelte van de winsten toegekend en was hij het die de nodige fondsen had voorgeschoten, terwijl de zogezegde zaakvoerder slechts een vaste wedde had en zijn machten sterk beperkt waren. De rechtbank zegt: « X qui » avait eu auparavant des désagréments financiers, a » voulu échapper à de nouveaux avatars en faisant le » commerce par prête-nom; c'était lui qui en réalité » était commerçant, puisque c'était à son profit que » l'entreprise était gérée. »

Het vonnis verklaart dan ook de vereniging nietig en spreekt het faillissement van de werkelijke handelaar uit. Er was geen animus societatis en de vereniging was onbestaande.

27. Onze *zuiderburen* zijn nog verder gegaan en artikel 10 van het decreet van 20 mei 1955 bepaalt: « En cas de faillite d'une société, la faillite peut être déclarée commune à toute personne qui sous le couvert de cette société masquant ses agissements a fait dans son intérêt personnel des actes de commerce et disposé en fait des biens sociaux comme des siens propres. »

Bij toepassing van dit artikel verklaren de Franse rechtbanken het faillissement van ieder beheerder, aandeelhouder of andere persoon zodra uit de omstandigheden blijkt dat de vennootschap slechts een « façade » was waaronder deze persoon handel dreef, ook al was bij de stichting van de vennootschap de affectio societatis aanwezig.

Daar echter onze rechtbanken slechts schuchter zijn bij de toepassing van de principes, die in het aangehaalde vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel vermeld staan, zou het nodig zijn in onze faillissementswet, in navolging van het Franse voorbeeld, een dergelijk artikel in te lassen dat zou toelaten het faillissement uit te spreken van ieder handelaar, die handel drijft onder dekking van een vennootschap en deze vennootschap enkel gesticht heeft om zijn patrimonium, dat normaal het onderpand van zijn schuldeisers moet vormen, veilig te stellen.

28. Wij denken te kunnen besluiten met te zeggen dat de wet van 18 april 1851 een goed werktuig was, dat voldoende geschonken heeft tot aan de laatste wereldoorlog. Het scheppen van het voorrecht van de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid, de mogelijkheden tot onregelmatigheden geboden door onze wetgeving op de vennootschappen en de miskening van de wil van de wetgever op strafgebied hebben

echter aan dit werktuig het grootste gedeelte van zijn kracht ontnomen. Het is niet nodig onze faillissementswet gans te veranderen. Integendeel, daar juist de wet gedurende bijna een eeuw voldoening heeft geschonken, mag er slechts met de grootste voorzichtigheid aan geraakt worden.

De veranderingen, die wij voorstellen: uitbreiding van artikel 505 samen met een expeditieve procedure, strenge toepassing van de strafbepalingen op de handelaars, die de aangifte van de staking van hun betalingen niet binnen de vereiste periode gedaan hebben, opsporen van de handelaars die zich in staat van faillissement bevinden door de tabellen van de protesten en de verroordelingen, failliet verklaren van de handelaars, die zich verbergen onder de vennootschappen waarvan het faillissement openverklaard werd, volstaan om de wet haar volledige kracht terug te geven.

Deze veranderingen zijn weinig talrijk, maar zij zullen als gevolg hebben dat de faillissementswet opnieuw een wapen wordt in handen van de schuldeisers en dat in

de overgrote meerderheid van de faillissementen aan de gewone schuldeisers weer een dividend zal uitbetaald worden.

De wetgever dient hier in te grijpen en dit ingrijpen moet dringend gebeuren; zoals de toestand vandaag is mag hij niet blijven.

- (1) Maertens: Commentaire de la loi du 18 avril 1851 sur les faillites banqueroutes et sursis pag. 8.
- (2) Maertens op. cit. pag. 4.
- (3) Maertens: id. pag. 9.
- (4) Statistiek betreffende de werkzaamheden van de Rechtbank van Koophandel van het arrondissement Brussel gedurende de jaren 1956/57/58 pag. 24.
- (5) Frédéricq: Traité de Droit Commercial, Deel VIII n. 10.
- (6) Statistique Judiciaire 1924/25, 1938 en 1959.
- (7) artikel 463 faillissementswet.
- (8) art. 440 faillissementswet.
- (9) Paul Léautaud: Journal 1931, pag. 103.
- (10) Maertens: op. cit. pag. 102.
- (11) art. 443 faillissementswet.
- (12) Rev. crit. Jur. B. 1952 pag. 279.
- (13) t Kint: Personnes faisant le commerce par prête-nom ou sous les apparences d'une société - Rév. des Faillites 1953, pag. 17.

Antwoord van Mr J. VAN WAEG,

Voorzitter van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel

Waarde Confrater, Mr. Croes,

1. Van de eerste curator met een Nederlands diploma te Brussel kon het Vlaams Pleitgenootschap een openingsrede verwachten die verband hield met zijn vak. U hebt echter aan de verleiding weerstaan het onderwerp zo te behandelen dat het weliswaar erg geleerd zou aandoen, maar dat de niet-gespecialiseerde toehoorder er weinig zou aan hebben.

Ik houd van uw aanpak van een juridisch probleem: uit de ervaring opmaken wat een bepaalde wetgeving als uitslag oplevert, en hoe ze in feite wordt toegepast; hervormingen aanprijzen die praktisch zijn, en waarvan de verwezenlijking niet het vooraf omvergooien van al het bestaande vereist.

Want ik mag dit wel verklappen: ik heb in deze zaal jaren geleden — op uw plaats — een warm pleidooi gehouden voor een zekere terugkeer naar een bepaald begrip natuurrecht; en al is mijn overtuiging daaromtrent niet noemenswaardig gewijzigd, toch moet ik geregeld mijn hart vasthouden wanneer ik een bepaald vraagstuk zie aanpakken van al te hoge principes uit, principes die dikwijls beter verdienen dan in het strijdperk gegooid te worden voor de oplossing van zeer concrete problemen; problemen die hoofdzakelijk, zoniet uitsluitend doelmatigheidsvragen stellen.

En de vraag van de behartiging van de belangen van de gewone schuldeisers in de faillissementen stelt zich vooral op het vlak van de doelmatigheid van zekere middelen.

2. Met een reeks punten uit uw betoog zal ik mij dadelijk en volledig akkoord verklaren: ik noem de maatregelen die u voorstaat voor de versnelde afwikkeling van de vereffeningen; de beperking van het voorrecht van de verhuurder, en vooral de beperking en de publiciteitsvereisten van het voorrecht van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

3. Met speciale aandacht moet onderzocht worden wat u wenselijk acht op het gebied van het gemeen verklaren van het faillissement aan elke persoon die in feite handel gedreven heeft onder het mom van

een vennootschap — vooral dan een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid — en over de vennootschapsgoederen beschikt heeft alsof het zijn eigen goederen waren.

4. En u hebt het daarbij gehad over de oneerlijke handelaars die handel drijven onder de dekking van een vennootschap.

Ik zou een ogenblik willen stilstaan bij de reële ontwikkelingsgang van de vennootschapsvorm personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid.

En dan stelt men vast dat naast de P.V.B.A. « familievennootschap », de P.V.B.A. die in feite een « eenmanszaak met beperkte aansprakelijkheid » is, een grote uitbreiding heeft genomen. En dit wil ik onderstrepen: men mag helemaal niet zeggen dat het altijd met oneerlijke bedoelingen gebeurt.

5. Een voorbeeld dat enkel steekproef is, maar dat men zou kunnen vermenigvuldigen: de akten van oprichting van P.V.B.A.'s in 1960.

Op de 50 eerste bekendmakingen in de bijlagen van het Staatsblad, zijn er 20 P.V.B.A.'s waar één enkel persoon (of man en vrouw samen) meer dan 90 % van de deelbewijzen bezit; en 5 ervan waar deze verhouding 98 % bereikt of overschrijdt. En dit niet enkel voor de — mag ik zeggen beruchte — P.V.B.A.'s met het minimumkapitaal van 50.000 F; maar met kapitalen van 1 miljoen F en meer.

6. U zoudt dus willen zien invoeren, niet enkel de mogelijkheid in de eenmanszaak de eigenlijke eigenaar mede failliet te verklaren, maar u wenst dat het elke keer zou gebeuren wanneer de vennootschap failliet gaat. U hakt dus de knoop door: volgens u is het bepaald niet wenselijk dat een eenmanszaak of ongeveer een eenmanszaak met beperkte aansprakelijkheid zou bestaan.

7. Ik zou zo ver niet willen gaan. Uw veronderstelling dat de wens een eenmanszaak met beperkte aansprakelijkheid te hebben enkel uit oneerlijke beweegredenen kan voortspruiten, klopt naar mijn gevoelen niet met de werkelijkheid van vandaag. Het econo-

misch leven ver ook voor wie ee bezit en dat va bepaalde onderr den is.

Ik heb mij tr uw betoog niet ontegensprekelijk eerlijkheid te m nog heel wat ar

8. Hooggeacht mentswet goed i zij zakelijk en s verband met be zeer ruime beoo

Want er zijn i oneerlijkheid te r de marktanalyse — de valkuilen vormen aanneme

En indien u d dikkwijls niets on het toch gezegd v eisers — toen zij eisers, maar als

— met open oge elke advocaat e zien hoe sommigi zeer kleine — al gedachte van het

het enige doel v rijke bijvraag. E beetje losgeslage boekhoudafdeling saldo's te oversc

als hinderlijke zw zijn die meegeske te grote voorrade er dan toch zo'n zijn — hoeft nau

einde van de ges enkel het faillisse de leverancier.

Ik geloof werk het faillissement zaak onder venn zou enkel een mo van gewone en b ruimte te over o oneerlijkheid.

9. Mr. Croes, u rectionele straf o in de neerlegging doelmatig en sne het aantal ambt zien opvoeren.

Zoals U weet, spreken van een in de aangifte var de, facultatief voo het feit als vasts er geen straf dier niet, de straffen v

Ik zal maar da soepele teksten h niet meer strafrec ter een even bred

10. Hoe wordt d